

אין עוד מלבדו

לע"נ מו"ר הגאון ר' יצחק אייזיק ב"ר בנימין זאב מנצח זצוק"ל
נלב"ע י"ב תמוז תשפ"ג

ועד שבועי שנמסר ע"י אחד הדרשנים שליט"א

פרשת ויחי

וזה מזכיר את אותו בעל יסורים שנרדם, ובחלומו הוא הולך על שפת הים ומביט לאחור ושם לב שעל החול סימנים של פסיעות של שניים שמהלכים... ומיד הבין שזה הקב"ה שמהלך לצידו ושמח מאד, וכך הוא ממשיך לצעוד ולפתע הוא שם לב שרק זוג פסיעות נשארו, ובחלומו החל לבכות וליילל: קלי קלי למה עֲזַבְתָּנִי... (ע"פ תהלים כב, ב)? למה השארת אותי לבד? אמר לו הקב"ה: בני היקר, הפסיעות אשר אתה רואה - שלי הם, כי אותך נשאתי על כפיים...

והעיקר, זה להבין ש-מֵאַתְּ ה' הִיָּתָה זֹאת (ע"פ תהלים קיח, כג), ולטובתי נשברה רגל פרתי, ואם בן אדם היה יודע איזה חסד מסתתר מאחורי כל קושי, וכמו שאמרו במדרש קהלת: א"ר יצחק אדם נכשל בעבירה והוא חייב מיתה לשמים, במה מתכפר לו? מת שורו, או אבדה תרנגולתו, נשברה צלוחיתו, נכשל באצבעו ויצא דם ממנו, מקצת הנפש ככל הנפש, וכן כל מין צער והפסד הבא לאדם בין בידי אדם בין בידי שמים הכל לטובתו ולפדיון נפשו, זאת אומרת שטיפת דם שיוצאת לאדם זה במקום למות ר"ל זה פשוט לקבל את החיים במתנה, ושריטה קטנה ברכב זה במקום חודשים ארוכים של אשפוז רח"ל, ודוח' משוטר זה במקום דיאליזה ר"ל וכו' וכו' כמה צריך להתבונן, להודות, ולרקוד, על הקשיים המתקנים שה' ברחמיו נותן לנו.

המבחן שנכשל או הצליח?

את הסיפור הבא מספר הרב גואל אלקריף שליט"א בספרו 'שש באמרתך': אחד ממִקְרֵי ספר לי, שבתו

כ' בתחילת הפר': וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (בראשית מז, כח), וברש"י הק' כ': "פרשה זו סתומה לפי שנסתמו עיניהם וליבם של ישראל מצרת השעבוד", דהיינו, בשאר פרשיות שבתורה יש רווח של כמה אותיות בין פרשה לפרשה, וכאן במקום להשאיר מקום ריק נכתב מיד: ויחי יעקב...

אומר הפרי צדיק: ניתן ללמוד מכך, שלפעמים החיים רח"ל נראים "פרשה סתומה", בעיות של פרנסה, ושלוש בית וכו' וכו', אבל בסוף יתברר לאדם שדווקא את הרווחים הגדולים עשה בזמנים אלו, כי עיקר הכל זה: "לפום צערא - אגרא", וכמו שמסכת חיייהם של יעקב אבינו ודוד המלך היו רצף של יסורים, יעקב אבינו אמר: הִיָּתָה בַּיּוֹם אֲכַלְנִי חֶרֶב וְקֶרַח בְּלִילָה (בראשית לא, מ), וצרת עשו וצרת יוסף וצרת דינה, אין לשער כמות הצער ויסורים, ודוד המלך אמר: כָּל מִשְׁבְּרֵיךָ וְגַלְיֵיךָ עָלַי עָבְרוּ (תהלים מב, ח) [וכן אמר יונה הנביא (יונה, ב, ג)], מִטְּתִי בְדַמְעֹתַי עָרְשִׁי אֲמָסָה (תהלים ו, ז), חיי דמעות שאין לשער, ובכל זאת הוא גם אומר: חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה (שם קא, א), והגמ' אומרת בברכות עה"פ: בְּאַלְקִים אֲהַלֵּל דְּבָר (שם נו, יא), באלוקים - אהלל, שגם במידת הדין הודה דוד לה, וכמ"כ אמר: אֲוֹדְךָ כִּי עֲבִיתָנִי (שם קיח, כא) כמו שאומרים חז"ל: אודך כי עיניתני. ולא לשכוח לשניה שמאד עִמְקוּ מִחֶשְׁבִּי-תֵיךְ וְכִי גָבְהוּ שְׁמַיִם מֵאֶרֶץ כִּן גָּבְהוּ דְרָכֵי מִדְרָכֶיכֶם וּמִחֶשְׁבֹתַי מִמִּחֶשְׁבֹתֶיכֶם. ויש מצווה להתבונן בזה כמש"כ שואו מרום עיניכם וראו מי ברא אֶלֶה ואכמ"ל

למדה 'יעוץ מס', מי שמתמצא בנושא יודע שמדובר בלימוד ספרים עבי כרס, מלאים חוקים, מלאים מספרים, בקיצור, עבודת פרך...

הבחורה הזאת, שהייתה בחורה מוצלחת מאד, הקדישה את כל כוחותיה ללימוד החומר הלך ושוב, ימין ושמאל, ובכל המבחנים השיגה ציונים גבוהים. במבחן האחרון היה חשוב לה במיוחד להצליח ולקבל ציון גבוה, משום שככל שהציון יהיה גבוה יותר - היא תוכל להשיג עבודה מהר יותר, וגם המשכורת שלה תהיה גבוהה יותר.

והנה דווקא במבחן הגורלי הזה היא הצליחה פחות... ככל הנראה ההתרגשות והלחץ השפיעו עליה לרעה. אמנם הציון שהשיגה הספיק לה כדי לעבור, אבל בהחלט לא היה בו כדי למלא את רצונותיה, ולא לבטא את כשרונותיה.

כשחזרה מהמבחן, ישבה באוטובוס כשהיא שבורה ורצועה: "תודה לקל - אני בחורה כשרונית. עד עתה הכל ב"ה הלך לי, והנה במבחן הזה, בו השקעתי כ"כ הרבה שעות, קיוויתי לציון כזה שיעזור לי להקים בית של תורה, לתמוך בבן תורה. ריבונו של עולם, למה קרה לי הדבר הזה?!" דמעות זלגו מעיניה, היא פתחה ספר תהלים והחלה להתפלל בלב נשבר: "ריבונו של עולם! אנא תעזור לי, אף על פי שלא הצלחתי כל כך במבחן".

לידה ישבה אשה, שראתה אותה בוכיה, ושאלה אותה: "סליחה, בחורה יקרה, מה מעיק עליך? כתוב בחז"ל: 'דאגה בלב איש ישיחנה' [עה"פ: דאגה בלב איש ישיחנה (משלי יב, כה)], ספרי נא לי! והיא ספרה: "מאז היותי תלמידה בבית ספר יסודי ועד היום הזה - הצלחתי בכל המבחנים, והנה בדיוק במבחן הזה לא הצלחתי, אינני מבינה מה קרה..." "ומדוע את אומרת תהלים?" - שאלה האשה - "לאחר מעשה, איך התהלים יכולים לעזר לך?" והבחורה השיבה: "אני אומרת לקב"ה: ריבונו של עולם! אני לא מבינה למה עשית לי את זה, אבל אני יודעת שכל מה שאתה עושה לי הוא רק טוב. הריני אומרת לפניך תהלים ומתפללת שתעזור לי". "תקשיבי היטב! אני רוצה לומר לך משהו" - אמרה האשה, "אני סמנכ"לית של חברה גדולה, ובדיוק בימים אלו אנחנו מחפשים יועצת מס לחברה, הרשמת אותי מאד באישיותך, בדיבורים שלך, בואי אלי מחר לראיון, אני אדבר עם

הבוס ואשתדל לשכנע אותו שייקח אותך לעבודה". סוף דבר, כבר למחרת היא התקבלה לעבודה מסודרת ומכובדת כפי שחלמה ועוד יותר מזה!!!
מה הביא לה את הברכה? מה גרם לכך שהבחורה קבלה פרנסה מסודרת ומכובדת באופן מידי? - דווקא בשל כך שהיא לא הצליחה במבחן, ובשברון לב אמרה תהלים והתפללה לקב"ה - זה מה שהפך לה את הקללה לברכה!

השתוממות על השתוממות

עוד כ' בפרשת השבוע: האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הזה (בראשית מח, טו), כתב הסבא מקלם זת"ע לבנו: "ואגב אכתוב לך מה שדברנו בזה עוד, כי הנה מעולם לא שמעתי מאדם אף בינוני ומכ"ש עשירי עם שיאמר: ברוך השם שהיה לי מה לאכול בזו השנה, אבל לפעמים אומר אדם כשר: תודה לה' שהיה לי שנה טובה, שהספקתי כבר לחסוך בשבילי די פרנסתי, והנה יעקב אבינו ע"ה בן בנו של גביר ארץ אמר: האלקים הרועה אותי, ומתרגם אונקלוס: ה' דן יתי, נשתוממתי ששמעתי מיעקב מה שלא אשמע משום אדם, ועמדתי כמשתומם, עד שהגעתי לברכת המזון נשתוממתי על עצמי איך לא ידעתי מה אני מברך, הלא כל ברכת המזון שתיקן מרע"ה הכל על מתנת חנם של מזונות, ובזו הפרשה חשבתי: מתפעלים מן היורד מן השמים, ולמה אינם מתפעלים מן העולה מן הארץ? טפשים אנחנו, טפשים, אילו נדבקה מחשבת הנפש בהמן הזה, היינו מרגישים כמה טעמים כדמיון המן בהמדבר, סוף דבר מה נאמר ומה נדבר, "חכו ממתקים וכלו ממתקים" (ע"פ שיה"ש ה, טז), לא מעבר לים (ע"פ דברים ל, יג), רק זה דודי וזה רעי (ע"פ שיה"ש שם, טז), עכ"ל.

כל הטעמים בעולם נמצאים בפרוסת לחם

ומובן א"כ, שאילו היינו מתפעלים מהנס של הלחם היינו מרגישים בו את טעמי המן, זה הפירוש אילו נדבקה מחשבת הנפש, לרומם את האכילה, להתפעל, להתרגש, להתבונן כמה אלקות יש במזון שמכין לנו בטובו הגדול, ואולי לזה כיוונו באמרם ז"ל: שולחנו של אדם מכפר.

הלבנת שיניים ה"מנייה" הכי שווה בעולם

עוד נקודה חשובה. עה"פ בפר': תכלילי עינים, מנין ולבן שנים מתלב (בראשית מט, יב) אמר רבי יוחנן,

המשקל הרב של מילה טובה אפי' כאן בעוה"ז

סיפר הר' אהרן טויסיג שליט"א: שאיזה גביר גדול באנגליה יצא מביהכנ"ס, ונפלו עליו שתי שוודדים, ואומרים לו: את הכסף, ומכיון שהיו לבד יכלו להרוג אותו ברגע, ובדיוק היה עליו סכום עתק של כסף מזומן, והוא כמובן הבין שזה ממש עסק רציני, ואין כאן משחקים, והוא הסתכל בעיניים של מי שנראה כהשוודד העיקרי, והוא אומר לו: אני מסתכל עליך, יש לך איזה עדינות בעיניים, בשביל מה אתה צריך את הכסף? אז הוא אמר לו: אני צריך סיגריות (כמדומה), אמר לו: קח 20 לירות "פאונד" ותקנה, השוודד לוקח את ה-20 לירות ועוזב אותו, אותו גביר חוזר לביתו וכ"כ התפעל מהנס הבלתי נתפס שה' עשה לו, החליט שהוא עושה סעודת הודיה, וכך עשה.

לאחר כמה ימים, השוודד הזה עוד הפעם מחכה לו, ומתברר שהוא רוצה להחזיר לו עודף 8 לירות, הוא אומר לו: זה עלה רק 12... ולתדהמתו, מספר לו השוודד הזה: שהוא גדל בבית הרוס שאבא שלו הי' שיכור, והי' נותן לו מכות רצח, א"א לתאר כמה סבל, עד שהוא הדרדר והפך לשוודד, והוסיף לו: דע לך, אתה הבן אדם הראשון בחיים שאמר לי שיש לי עדינות בעיניים.

בסיפור הזה נזכרתי כשראיתי בפרשה את הפס':
חכלילי עינים מיין, ולבן שינים מחלב, אמר ר' יוחנן:
גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקהו חלב.

כמה אנחנו רחוקים מההרגשה ומההשגה מה משקלה של מילה טובה, של חיוך, וכמה זה בלתי נתפס כמה שאפשר להשיג ע"י פניה רכה לשני, כמה חשוב שאדם יפתח רפות לאנשים, ידבר בנחת, בחמלה, באהבה, ברחמים, כ-מ-ה יכלו להינצל ילדים שהתדרדרו רח"ל ואם היו מקבלים יחס טוב, יחס חם, ובגלל הדיבור הקשה והשפה אלימה שדיברו איתם נפלו לאן שנפלו רח"ל, וכמה צריך לעבוד ולהשקיע בזה את כל הנשמה בנקודה הזו, במענה רך, בפנייה של נעימות, ומלאת אהבה.

כמה דיבר ע"ז מרן ר' גרשון אדלשטיין זצוק"ל, הרי הוא הי' סמל של ה-מַעֲנֵה רַךְ – לְשֵׁיב חַמָּה (משלי טו, א), ממש בגדר של: "הוא הי' אומר".

כשאדם מפתח את זה, חוץ מהרווח הגדול הזה, זה גם עוזר לו לקיים את אחד העיקרים בתפילה להתפלל בתחנונים לפני קונו, וכמו שאמרת המשנה בברכות:

טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, הרי אין לשער כמה בריאות נמצאת בכוס חלב, תינוק הולך ומתפתח להפליא אך מחלב בלבד, זאת אומרת שכל יסודות המזון מצויים בחלב, ובכל זאת להלבין שיניים זה יותר מזה, ובאיזה גן עדן היינו חיים אם דברי רבי יוחנן היו לנגד עינינו תמיד, וכמה הצלת נפשות יש בזה, ומזה שכ"כ קשה לעשות פעולה כה פשוטה נבין מה רב ערכה, וכמה שווה להשקיע ב"מנייה" הזו, כמה עולמות אפשר לבנות במילה אחת טובה, בטוח שאחרי 120 כשאדם יגיע לשמים יראו לו עולמות והוא לא יבין מה זה קשור אליו, יענו לו שכל זה נולד מהבוקר טוב שאמר יפה לאדם אחד פעם אחת... רק אז הוא יבין כמה שווה לחייך לשני...

ההשתתפות בצער השני

וכמ"כ השתתפות בצער השני מה רבה חשיבותה, הלא זאת ידוע, שאת רוב עולם התורה בארץ ישראל זכה להקים הרב מפוניבז' זצוקללה"ה, אבל הרבה פחות מזה יודעים שזה בעצם הדמעות של החפץ חיים זת"ע.

הסיפור היה: שר' אלחנן וסרמן הביא את הרב מפוניבז' לבית הח"ח, והרב שמע מחדרו של הח"ח בכי קורע לב, והרב מפוניבז' היה נסער מאד מבכיו של הח"ח, והרבנית נגשה לרב מפוניבז' להרגיעו, ואמרה לו: שמוקדם יותר הגיע אדם והביא שם של אשה המקשה לילד, והח"ח התפלל עליה, הרב שאל זו הבת שלכם? הנכדה שלכם? לא, ענתה לו הרבנית, זה אדם שאיננו מכירים, אבל כך מתפלל הרב, כששמע זאת הרב מפוניבז' הבין שאת הבית הזה הוא לא עוזב... ונדבק בח"ח, ואידך זיל גמור...

ומכאן נלמד, שהבכי של הנשיאה בעול של הח"ח על היולדת הצמיחו את עולם התורה בארץ ישראל, אולי זה יעזור לנו להבין איך מעשה אחד יכול להוליד נצח נצחים של עולמות.

ואם בנשיאה בעול עסקינו, הנה, דוקא עכשיו שרח"ל כל יום שומעים דברים כ"כ קשים ונוראים, כ"כ הרבה יתומים, כ"כ הרבה אלמנות, כ"כ הרבה צער, כ"כ הרבה דמעות, כמה צריך לעשות משהו, איזה קבלה, איזה חיזוק, איזה פרק תהילים, איזה מאמץ, לנסות לשאת בכאב ובצער שלהם, כמו שהרמב"ם המפורסם בהל' תענית כותב: שאם לא יריעו ולא יזעקו הרי זה דרך אכזרית.

אל תעש תפילתך קבע, אלא תחנונים.

כמה שווה לשמח יהודי?

וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף: הִנֵּה אֶבְיָךְ חָלָה (בראשית מח, א), נזכרתי בסיפור עם ר' לוי יצחק מברדיצ'וב, שבין היתר היה מהדר מאוד מאוד במצות ביקור חולים, יום אחד כשהגיע לבקר איזה חולה ראה שהמצב שלו מאוד קשה, ושעותיו ספורות רח"ל, הוא ראה על פני החולה שמצטער נורא, שאלו ר' לוי יצחק: מדוע הנך כ"כ מצטער? אומר לו הלה: כבוד הר', עוד מעט אני צריך להגיע לעוה"ב, מה יהי? מי יודע מה יהי? הרי אני מלא עוונות ר"ל, מיד ר' לוי יצחק אמר לו: מה הבעיה? עכשיו אני נותן לך את כל העוה"ב שלי, הלה הופתע עד מאוד: מה??? ומייד הוציאו דף, ור' לוי יצחק חתם שהוא מעביר לו את כל העולם הבא שלו, אחרי שעה קלה היהודי הזה נפטר לבית עולמו עם שמחה על פניו.

הי' שם מישהו שנוכח במקום ושאל את ר' לוי יצחק: מה יצא לך מכך? חשבת שהוא יאריך ימים בגלל זה, אך הנה הוא נפטר? אומר לו ר' לוי יצחק: דע לך יקירי, שווה לי לתת את כל העוה"ב שלי כדי לשמח יהודי. למדנו מכך, שצריך להיות איש עסקים ענק מאוד כדי להבין מה זה לשמח יהודי, כדי להבין כמה כל העולמות מקופלים בחיוך אחד שמעלים על פניו של יהודי, איזה אוצרות, איזה עוה"ב מחכה למשמח יהודי, חכלילי עינים מיון, ולבן שינים מחלב, אדם צריך לדעת כמה חשוב לעשות טובה ליהודי, וכמה צריך להתאמץ להקל על טיפת צער של יהודי, א"א לשער כמה אפשר להשיג עם כל זה – אם אדם באמת לוקח את זה כפרויקט לחיים. יה"ר שנזכה לכ"ז.

הקוד (הסיסמה) לכל השערים...

נאמר בפר': שיעקב אבינו אמר: לִישׁוּעַתְךָ קוֹיְתִי ה' (בראשית מט, יח), וכמ"כ בסוף התפילה אנחנו אומרים: קוה אל ה', הכל בקיווי - אומרים חז"ל, הרמח"ל בדרוש הקיווי שלו אומר: שכשאדם מקווה, כביכול נוצר קו בינו לבין בורא עולם, הקיווי זה כוח אדיר. ונורא עד מאד מאד למתבונן.

הבעיה שאנחנו כ"כ לא מבינים או לא שמים לב לכוח האדיר הזה, כמה צריכים אנחנו לפני כל פעולה, לפני כל תפילה, לפני כל דיבור וכן הלאה בלי שום יוצא מן הכלל לזכור שאנחנו זקוקים להקב"ה, וכמה הרווח כשאדם יכניס את המילים הללו ללב שלו, אני הולך לקנות משהו – לישועתך קויתי ה', אני רוצה לומר משהו – לישועתך קויתי ה', כל דבר, שהשבת תצליח, שהתפילה הזו גם היא תצליח, הכל בקיווי.

כמה חיוני הוא לאמץ את הקוד הזה, ולהבין שבסופו של דבר זה הכל בורא עולם, ואין זולתו כלל, והדבר הכי קטן בלי עזרתו ית' יכול להסתבך כ"כ עד שא"א לתאר, וזהו התכלית של העולם, הקיווי לה'.

ה-כ-ל בקיווי

הרבה פעמים עולה המחשבה: שדוקא בדברים הגדולים זקוקים להקב"ה, ואילו בדברים הקטנים... ח"ו אפשר להסתדר, אך זה רחמנא ליצלן מהאי דעתא. וכן אמר יוסף הצדיק: רבש"ע, אתה ביטחוני, אתה פתרוני, תתנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי.

ואף נפסק בהלכה שקודם שאדם לוקח תרופה צריך לומר: שעסק זה יהי לי לרפואה, כי רופא חינם אתה. ואף מסופר על א' מגדולי בעלי הביטחון בדור הקודם ר' שמואל הומינר זצ"ל, שפעם ראו אותו שכשהניח מכתב בעמדת הדואר העירונית מלמל משהו, ולשאלת אדם שהי' נוכח במקום לפשר הדבר? ענה: אני מתפלל לה' שיצליח את השתדלותי בשליחת הדואר הזו, שתגיע למקומה ובזמן וכו'.

כמה צריך אדם לאמן את עצמו בדברים אלו, וכמה צריך לראות בזה כדבר מרכזי בחיינו: לישועתך קויתי ה'.

ניתן לקבל את הגליון במייל

e0527167700@gmail.com

לפרטים, לתרומות, להערות ולהארות

052-716-7700